

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Καθορισμός του εύρους της αιγιαλίτιδας ζώνης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου»

I. Γενικές παρατηρήσεις

A. Με το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, το οποίο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων, αποτελείται από πέντε (5) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου που αφορά την έναρξη ισχύος του νόμου, καθορίζεται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου.

Ειδικότερα, με το άρθρο 1 ορίζεται ως πεδίο εφαρμογής του υπό ψήφιση νόμου όλη η θαλάσσια περιοχή από το βορειότερο σημείο της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου, διευκρινίζεται ότι η ανωτέρω περιοχή περιλαμβάνει τις ηπειρωτικές ακτές της Ελληνικής Επικράτειας, καθώς και τα νησιά και τους βράχους της κατά το άρθρο 121 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας (ν. 2321/1995), και διατυπώνεται, εκ νέου, η επιφύλαξη της Ελληνικής Δημοκρατίας ως προς την άσκηση και στις λοιπές περιοχές της Επικράτειάς της των αντίστοιχων δικαιωμάτων της, όπως αυτά απορρέουν από την ως άνω Σύμβαση, η οποία αποτυπώνει διεθνές εθνικό δίκαιο.

Εν συνεχεία, διά του άρθρου 2 καθορίζεται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης μετά του υπερκείμενου εναέριου χώρου στην ανωτέρω περιοχή στα δώδεκα (12) ναυτικά μίλια, υπολογιζόμενο από τις γραμμές βάσης των ακτών, συμπεριλαμβανομένων των γραμμών κλεισίματος κόλπων και των ευθειών γραμμών βάσης, και ορίζεται ότι ως γραμμή βάσης για τη μέτρηση του εύρους της αιγιαλίτιδας ζώνης χρησιμοποιείται η φυσική ακτογραμμή, με την επιφύλαξη του π.δ. 107/2020 «Περί κλεισίματος κόλπων και χάραξης ευθειών γραμμών βάσης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταΐναρο της Πελοποννήσου», όπως εκάστοτε ισχύει.

Με το άρθρο 3 ορίζεται ότι, όπου στην εσωτερική νομοθεσία γίνεται αναφορά σε αιγιαλίτιδα ζώνη, νοείται, ως προς την ανωτέρω περιοχή, αιγιαλίτιδα ζώνη πλάτους δώδεκα (12) ναυτικών μιλίων, ενώ με το άρθρο 4 προβλέπεται ότι, στην ως άνω θαλάσσια περιοχή και στα ύδατα της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ έξι (6) και δώδεκα (12) ναυτικών μιλίων, μπορεί, κατά παρέκκλιση του άρθρου 32 του ν.δ. 420/1970, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 59 του ν. 2538/1997, να επιτραπεί, προσωρινά, και μέχρι την υιοθέτηση τροποποίησης του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΕ) 1380/2013 η οποία να αφορά στα ως άνω ύδατα, με αποφάσεις του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η αλιεία στα αλιευτικά σκάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, στο άρθρο 5 ορίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του νόμου.

Β. Η αιγιαλίτιδα ζώνη (ή χωρικά ύδατα ή χωρική θάλασσα) αποτελεί τη θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται πέραν από την ξηρά και τα εσωτερικά χωρικά ύδατα (λιμάνια, κόλπους κ.λπ.) προς την ανοικτή θάλασσα και ανήκει, μαζί με το χερσαίο έδαφος και τα ύδατα επ' αυτού (λίμνες, ποταμούς), το υπέδαφος, τα θαλάσσια εσωτερικά ύδατα και τον υπερκείμενο του χερσαίου και θαλασσιού χώρου εναέριο χώρο, στο υπό ευρεία έννοια έδαφος – Επικράτεια – μίας χώρας. Η αιγιαλίτιδα ζώνη περιλαμβάνει και τον υποθαλάσσιο της θαλάσσιας επιφάνειας χώρο μαζί με τον βυθό και το υπέδαφος του βυθού, στα οποία η παράκτια χώρα ασκεί πλήρη κυριαρχία (άρθρο 2 παρ. 1 και 2 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας, που υπογράφηκε στο Montego Bay της Jamaica το 1982 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον ν. 2321/1995, στο εξής Σύμβαση), περιοριζόμενη, σύμφωνα με το άρθρο 17 και με την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων της Σύμβασης, από το δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης αλλοδαπών πλοίων.

Το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης κάθε παράκτιου κράτους καθορίζεται από το άρθρο 3 της Σύμβασης, κατά το οποίο, «[κ]άθε Κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το εύρος της χωρικής του θάλασσας. Το εύρος αυτό δεν υ-

περβαίνει τα 12 ναυτικά μίλια, μετρούμενα από γραμμές βάσεως καθοριζόμενες σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση». Ο καθορισμός, δηλαδή, του πλάτους της αιγιαλίτιδας ζώνης αποτελεί δικαίωμα του παράκτιου κράτους, ασκείται μονομερώς και μπορεί να καταλαμβάνει μέχρι δώδεκα (12) ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσεις (βλ. άρθρο 4 της εν λόγω Σύμβασης, κατά το οποίο, «[τ]ο εξωτερικό όριο της χωρικής θάλασσας είναι η γραμμή της οποίας κάθε σημείο βρίσκεται σε τόση απόσταση από το πλησιέστερο σημείο της γραμμής βάσεως όσο είναι το εύρος της χωρικής θάλασσας»), τα δε δώδεκα (12) ναυτικά μίλια είναι το απώτατο όριο – άρα μπορεί να είναι μικρότερο. Η διάταξη του άρθρου 3 της Σύμβασης αποτυπώνει διεθνές έθιμο [βλ. αποφάσεις του Διεθνούς Δικαστηρίου της 18ης Δεκεμβρίου 1951 στην υπόθεση της Αλιείας μεταξύ της Νορβηγίας και του Ηνωμένου Βασιλείου (I.C.J. Reports 1951) για τη συμβατότητα με το διεθνές δίκαιο της υιοθέτησης ευθειών γραμμών βάσης, καθώς και της 11ης Σεπτεμβρίου 1992 στην υπόθεση Χερσαίας, Νησιωτικής και Θαλάσσιας Συνοριακής Διαφοράς (Ελ Σαλβαδόρ/Ονδούρα) (I.C.J. Reports 1992), σχετικά με την έννοια των κόλπων και τη χάραξη κλειύσας γραμμής], και ως τέτοιο δεσμεύει και χώρες που δεν έχουν υπογράψει ή επικυρώσει την εν λόγω Σύμβαση. Αν και δεν αναφέρεται στην εν λόγω διάταξη, αυτονόητο είναι ότι εφαρμογή της μπορεί να γίνει όχι μόνο στο σύνολο της χωρικής θάλασσας, αλλά και σε τμήμα ή τμήματα αυτής.

Γ. Στην ελληνική έννομη τάξη, το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης καθορίσθηκε, καταρχάς, με το άρθρο μόνον του α.ν. 230/1936 στα έξι (6) ναυτικά μίλια, διατηρήθηκε, όμως, ρητά το όριο των δέκα (10) ναυτικών μιλίων αιγιαλίτιδας ζώνης όσον αφορά στον εναέριο χώρο, βάσει της προγενέστερης νομοθεσίας (διάταγμα της 6/18ης Σεπτεμβρίου 1931, το οποίο εκδόθηκε δυνάμει σχετικής εξουσιοδότησης που παρέχει το άρθρο 9 του ν. 5017/1931. Βλ. και άρθρο 191 παρ. 2 του Κώδικα Αεροπορικού Δικαίου, ν. 1815/1988). Με το άρθρο 139 του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου (στο εξής, Κ.Δ.Ν.Δ.), που κυρώθηκε με το άρθρο μόνον του ν.δ. 187/1973, ορίσθηκε εκ νέου το πλάτος της στα έξι (6) ναυτικά μίλια, πλην όμως, προβλέφθηκε η δυνατότητα μεταβολής της με Προεδρικά Διατάγματα που εκδίδονται κατόπιν πρότασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Εν συνεχεία, όπως αναφέρεται ανωτέρω, με το άρθρο πρώτο του ν. 2321/1995 κυρώθηκε και ενσωματώθηκε στην εσωτερική έννομη τάξη, κατά το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας, με το δε άρθρο δεύτερο διατυπώθηκε εκ νέου, μεταξύ άλλων, το αναφαίρετο δικαίωμα της Ελλάδας, «κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 της κυρούμενης Σύμβασης, να επεκτείνει σε οποιονδήποτε χρόνο το εύρος της

χωρικής θάλασσας μέχρι αποστάσεως 12 ν.μ». Με το προτεινόμενο νομοσχέδιο καθορίζεται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης μετά του υπερκείμενου εναέριου χώρου στην οριζόμενη περιοχή στα δώδεκα (12) ναυτικά μίλια.

Ως προς τη θαλάσσια περιοχή στην οποία εφαρμόζεται το υπό ψήφιση νομοσχέδιο, επισημαίνεται ότι με τον ν. 786/1978 κυρώθηκε η υπογραφείσα στις 24.5.1977 Συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας «περί οριοθετήσεως των ζωνών της υφαλοκρηπίδος των ανηκουσών εις έκαστον των δύο κρατών», με τον δε ν. 4716/2020 κυρώθηκε η Συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων Θαλάσσιων Ζωνών τους. Ήδη, το π.δ. 107/2020 «Περί κλεισίματος κόλπων και χάραξης ευθειών γραμμών βάσης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου» προέβη, εφαρμόζοντας τις μεθόδους που προβλέπουν τα άρθρα 5, 7, 8, 10 και 13 της Σύμβασης, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου δεύτερου του ν. 2321/1995, σε χάραξη κλειουσών γραμμών κόλπων και ευθειών γραμμών βάσης, για τη μέτρηση του εύρους της αιγιαλίτιδας ζώνης στη θαλάσσια περιοχή από το βορειότερο σημείο της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου.

Δ. Κατά το άρθρο 27 παρ. 1 του Συντάγματος «[κ]αμία μεταβολή στα όρια της Επικράτειας δεν μπορεί να γίνει χωρίς νόμο, που ψηφίζεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών». Όπως επισημαίνεται ανωτέρω, το έδαφος, στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 27, περιλαμβάνει, καταρχάς, όλο τον γεωγραφικό χώρο στον οποίο η χώρα ασκεί κυριαρχία: χερσαίο έδαφος, αιγιαλίτιδα ζώνη, εναέριο χώρο. Η έννοια, όμως, του εδάφους πρέπει να ερμηνευθεί υπό το φως των νεότερων εξελίξεων του διεθνούς δικαίου, καθώς η εξουσία του παράκτιου κράτους εξικνείται και στις θαλάσσιες περιοχές στις οποίες ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα και ειδικές λειτουργικές αρμοδιότητες [βλ. Μ. Γαβουνέλη, άρθρο 27, σε Φ. Σπυρόπουλος/Ξ. Κοντιάδης/Χ. Ανθόπουλος/Γ. Γεραπετρίτης (Επιμ.), Σύνταγμα Κατ' άρθρο ερμηνεία, 2017, σελ. 728 επ., καθώς και Α. Φατούρο, σε Ιωάννου – Οικονομίδη – Ροζάκη – Φατούρου, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο – Σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου, 1990, σελ. 70 επ. Βλ., επίσης, και Απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 1978 (I.C.J. Reports 1978), παρ. 80, υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας, στην οποία το Διεθνές Δικαστήριο σημειώνει ότι η έννοια του όρου «εδαφικό καθεστώς» πρέπει να ερμηνευθεί σύμφωνα με τους τρέχοντες κανόνες του διεθνούς δικαίου και όχι με ιστορική ερμηνεία, εφαρμόζοντας δε τον κανόνα αυτόν, διαπίστωσε ότι στην έννοια του εδάφους πρέπει να περιληφθούν και τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί της υφαλοκρηπίδας].

Επομένως, τόσο η επέκταση όσο και ο περιορισμός των γεωγραφικών ορίων στο εσωτερικό των οποίων ασκείται κυριαρχία ή ασκούνται κυριαρχικά δικαιώματα γίνεται, κατά το Σύνταγμα, μόνο με νόμο που ψηφίζεται από την πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών, εξουσιοδότηση δε προς τον σκοπό αυτό, ακόμη και κατά τους ορισμούς του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος, δεν επιτρέπεται. Κατά συνέπεια, τόσο το άρθρο δεύτερο εδ. β' του ν. 2321/1994 όσο και το άρθρο 139 του Κ.Δ.Ν.Δ., κατά το μέρος που προβλέπουν νομοθετική εξουσιοδότηση για την μεταβολή του πλάτους της αιγιαλίτιδας ζώνης, δεν φαίνεται να συνάδουν προς το άρθρο 27 παρ. 1 του Συντάγματος. Για τους ίδιους λόγους, εγείρει προβληματισμό και το άρθρο 191 του Κώδικα Αεροπορικού Δικαίου, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 1815/1988, το οποίο, αντιστοίχως, προβλέπει ότι, για τον καθορισμό του ελληνικού εναέριου χώρου, η έκταση των χωρικών υδάτων ορίζεται με διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου (βλ. Χ. Τσιλιώτη, Η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης κατά το Ελληνικό και το Διεθνές Δίκαιο, syntagmawatch.gr. Αντίθετη η Μ. Γαβουνέλη, όπ. π., σελ. 730, κατά την οποία, η διαδικαστική απαίτηση του άρθρου 27 του Συντάγματος αναφέρεται στην ειδική αυξημένη πλειοψηφία και δεν απαγορεύει τη νομοθετική εξουσιοδότηση).

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 1 παρ. 2

Στην παρ. 2 του άρθρου 1 ορίζεται ότι «[η] Ελληνική Δημοκρατία επιφυλάσσεται για την άσκηση και στις λοιπές περιοχές της Επικράτειάς της των αντίστοιχων δικαιωμάτων της, όπως αυτά απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982, ν.2321/1995) για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία αποτυπώνει διεθνές εθνικό δίκαιο». Κατά το Συμβούλιο της Επικρατείας (βλ. ΣΤΕ ΠΕ 215/2020 επί του π.δ. 107/2020, όπου και διατυπώνεται αντίστοιχη επιφύλαξη), η προτεινόμενη διάταξη συνάδει προς την ερμηνευτική δήλωση στην οποία προέβη η Ελληνική Δημοκρατία, κατ'εφαρμογή του άρθρου 310, κατά την επικύρωση της Σύμβασης, σύμφωνα με την οποία, «[η] Ελλάδα, επικυρώνοντας τη Σύμβαση των Η.Ε. για το Δίκαιο της Θάλασσας, διασφαλίζει όλα τα δικαιώματά της και αναλαμβάνει όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Σύμβαση. Η Ελλάδα θα αποφασίσει πότε και πώς θα ασκήσει τα εν λόγω δικαιώματα σύμφωνα με την εθνική της στρατηγική. Τούτο δεν σημαίνει ούτε κατ'ελάχιστον απεμπόληση εκ μέρους της Ελλάδας των δικαιωμάτων αυτών». Δεδομένης της ως άνω δήλωσης, ό-τι το άρθρο δεύτερο του ν. 2321/1995 δεν επιβάλλει την εφάπαξ έκδοση των διαταγμάτων για την εφαρμογή ή εκτέλεση των διατάξεων της Σύμβασης

των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (βλ. ανωτέρω Ι.Β, καθώς και ΣτΕ Π.Ε. 4/2009, 168/2008, 234/2007/5μ, 204/2003, 410/1995, 671, 275/1994) και ότι επιτρέπεται η τμηματική χρήση (κατά αντικείμενο και κατά χώρον) της νομοθετικής εξουσιοδότησης που παρέχεται από την ως άνω διάταξη, «νόμιμα διευκρινίζεται ότι η Ελληνική Δημοκρατία, ασκεί μεν προς το παρόν τα απορρέοντα από τη Σύμβαση δικαιώματά της στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου πελάγους και των Ιονίων νήσων μέχρι το ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου, επιφυλάσσεται όμως ρητά να ασκήσει τα αντίστοιχα δικαιώματά της και στις λοιπές περιοχές της Επικράτειας σε επόμενο χρόνο» (ΣτΕ ΠΕ 215/2020).

2. Επί του άρθρου 4

Κατά την προτεινόμενη διάταξη, στην ως άνω θαλάσσια περιοχή «και στα ύδατα της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ έξι (6) και δώδεκα (12) ναυτικών μιλίων μπορεί, κατά παρέκκλιση του άρθρου 32 του ν.δ. 420/1970, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 59 του ν. 2538/1997, να επιτραπεί, σε προσωρινή βάση, και μέχρι την υιοθέτηση τροποποίησης του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΕ) 1380/2013 η οποία να αφορά στα ως άνω ύδατα με αποφάσεις του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η αλιεία στα αλιευτικά σκάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτά ορίζονται στο σημείο 5 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 1380/2013».

Επισημαίνεται ότι με την προτεινόμενη διάταξη προτείνεται παρέκκλιση από τον κανόνα που τίθεται στην παρ. 2 του άρθρου 32 του ν.δ. 420/1970, όπως ισχύει, κατά τον οποίο στην αιγιαλίτιδα ζώνη του Ελληνικού Κράτους επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, ύστερα από άδεια που χορηγείται από τον αρμόδιο Υπουργό, η αλιεία με πλοία ανήκοντα, τόσο από πλευράς εθνικότητας, όσο και πλοιοκτησίας, κατά πλειοψηφία σε υπηκόους τρίτων χωρών «εφόσον είναι δυνατή η αλιεία στην αιγιαλίτιδα ζώνη των ως άνω χώρων με πλοία ελληνικής σημαίας και πλοιοκτησίας, κατ' εφαρμογή σχετικής διακριτικής συμφωνίας», μέχρι την υιοθέτηση τροποποίησης του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού (ΕΕ) 1380/2013 η οποία να αφορά στα ως άνω ύδατα. Κατά το άρθρο 5 παρ. 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 1380/2013 της 11ης Δεκεμβρίου 2013 «σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1954/2003 και (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 και (ΕΚ) αριθ. 639/2004 και της απόφασης 2004/585/ΕΚ του Συμβουλίου» (ΕΕL 354/22), με τις ρυθμίσεις του Παραρτήματος Ι καθορίζονται, για κάθε κράτος μέλος, οι γεωγραφικές ζώνες εντός των παράκτιων ζωνών άλλων κρατών

μελών (ύδατα έως 12 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης που τελούν υπό την κυριαρχία ή δικαιοδοσία τους), στις οποίες δύνανται να ασκούνται αλιευτικές δραστηριότητες από άλλα κράτη μέλη, καθώς και τα είδη τα οποία οι δραστηριότητες αυτές αφορούν.

Αθήνα, 18 Ιανουαρίου 2021

Ο Εισηγητής
Δημήτρης Κανελλόπουλος
Προϊστάμενος του Τμήματος Νομικής Υποστήριξης
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών